

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2020. gada 3. augustā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Gunārs Kusiņš, tiesneši Daiga Rezevska un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Rīgas pilsētas
Pārdaugavas tiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas
ierosināšanu (pieteikums Nr. 138/2020),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu
atzīt:

1.1. Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmo daļu (šeit un turpmāk –
redakcijā, kas bija spēkā no 2008. gada 4. jūlija līdz 2016. gada 7. martam),
ciktāl šī norma noteica energoapgādes komersanta tiesības uz kompensāciju,
(turpmāk – apstrīdētā likuma norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas
Satversmes (turpmāk – Satversme) 64. pantam;

1.2. Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumu Nr. 85
„Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” (turpmāk – Noteikumi Nr. 85)
98. punktu, 99.2. apakšpunktu, 100. un 101. punktu, ciktāl šīs normas noteica
energoapgādes komersanta (sistēmas operatora) tiesības uz kompensāciju un
samaksu par patērēto dabasgāzi, (turpmāk kopā – apstrīdētās noteikumu normas)

par neatbilstošu Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 4. punktam.

2. Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmā daļa noteica: „Ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par dabasgāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabasgāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, enerģijas lietotājs samaksā energoapgādes komersantam par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju. Kārtību, kādā energoapgādes komersants nosaka faktiski patērētās dabasgāzes daudzumu, kā arī kompensācijas apmēru un aprēķināšanas kārtību, nosaka Ministru kabinets.”

Noteikumu Nr. 85 98. punkts noteica: „Ja sistēmas operators konstatē un pierāda līdz tiesisku pierādījumu ticamības pakāpei šo noteikumu, dabasgāzes piegādes līguma vai sistēmas pakalpojuma līguma pārkāpumu, kas radies lietotāja darbības vai bezdarbības dēļ un kura dēļ lietotājam ir samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, lietotājs samaksā par patērēto dabasgāzi, kā arī kompensāciju saskaņā ar sistēmas operatora izrakstītu pretenziju par līgumsaistību izpildi. Lietotājam ir pienākums laikus un pilnā apmērā norēķināties ar sistēmas operatoru.”

Saskaņā ar Noteikumu Nr. 85 99.2. apakšpunktu sistēmas operators šo noteikumu 98. punktā minētā pārkāpuma dēļ patērētās dabasgāzes daudzumu mājāsaimniecībām aprēķina, ņemot vērā lietotāja dabasgāzes iekārtu maksimālo iespējamo dabasgāzes patēriņu stundā vai ņemot vērā sistēmas operatora apstiprinātajā norēķinu kārtībā noteiktās dabasgāzes diferencētās patēriņa normas.

Savukārt šo noteikumu 100. punkts paredzēja, ka sistēmas operators noteikumu 98. punktā minēto kompensāciju nosaka, reizinot šo noteikumu 99. punktā noteiktajā kārtībā aprēķināto patērētās dabasgāzes daudzumu ar dabasgāzes tirdzniecības tarifu divkārsā apmērā.

Noteikumu Nr. 85 101. punkts noteica: „Ja nav iespējams precīzi noteikt, no kura laika samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, par perioda sākumu uzskata dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparāta pēdējās kontroles vai uzstādīšanas laiku (minētais periods nedrīkst būt ilgāks par diviem gadiem).”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā tiesas pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei, bet saskaņā ar minētā panta 3. punktu – lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertie prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir tiesai, izskatot civillietu. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktu pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot civillietu pirmajā instancē, uzskata, ka norma, kas ir jāpiemēro šajā lietā, neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai (aktam).

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir civillietā, kurā energoapgādes komersants, pamatojoties uz apstrīdēto likuma normu un apstrīdētajām

noteikumu normām, cēlis prasību par parāda piedziņu pret fiziskām personām (mājsaimniecības lietotājiem). Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās noteikumu normas neatbilst samērīguma un taisnīguma principam, ir pretrunā ar Satversmes 105. panta pirmo un trešo teikumu, kā arī Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 4. punktu. Tādēļ Pieteikuma iesniedzēja nolēmusi iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā un apturēt tiesvedību minētajā civillietā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot tam Satversmes tiesas likuma 18. un 19.¹ pantā noteiktās prasības.

6. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd divu normatīvo aktu atbilstību Satversmei.

Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi šajā likumā norādītajos gadījumos. Saskaņā ar šā panta otrās daļas 1. punktu vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama gadījumā, ja tiek apstrīdēts normatīvais akts vai tā daļa un uz to pamata izdotās zemāka juridiska spēka tiesību normas.

Pieteikumā ir apstrīdēta Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmā daļa un uz tās pamata izdoto Noteikumu Nr. 85 98. punkts, 99.2. apakšpunkts, 100. un 101. punkts.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai 1) prasījums formāli ir izspriests, 2) prasījums ir mainījies pēc būtības, 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa spriedumu lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

Satversmes tiesa 2020. gada 20. martā ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2019-10-0103 „Par Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmās daļas (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Ministru kabineta 2008. gada 16. decembra noteikumu Nr. 1048 „Dabaszāģes piegādes un lietošanas noteikumi” 56., 58. un 87. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64. un 105. pantam un Enerģētikas likuma 42.³ panta pirmajai daļai (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016. gada 7. martam)” (turpmāk – lieta Nr. 2019-10-0103).

Spriedumā lietā Nr. 2019-10-0103 Satversmes tiesa secināja, ka apstrīdētā likuma norma ierobežo personai – mājsaimniecības lietotājam – Satversmes 105. pantā ietvertās pamattiesības. Šis ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam ir leģitīmi mērķi, un tas atbilst samērīguma principam. Tādēļ Satversmes tiesa atzina apstrīdēto likuma normu par atbilstošu Satversmes 64. un 105. pantam.

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā esošajā civillietā energoapgādes komersanta prasība par parāda piedziņu arī ir celta pret mājsaimniecības lietotājiem, tādējādi pastāvošās tiesiskās attiecības ir līdzīgas spriedumā lietā Nr. 2019-10-0103 jau izvērtētajām. Savukārt izskatāmajā pieteikumā ietvertais prasījums izvērtēt apstrīdētās likuma normas atbilstību Satversmes 64. pantam pēc būtības jau ir izspriests spriedumā lietā Nr. 2019-10-0103.

Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums izvērtēt apstrīdētās likuma normas atbilstību Satversmes 64. pantam jau ir izspriests.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu tiesas uzskats par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām ir juridiski jāpamato.

Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir juridisko argumentu kopums, kas ir nepieciešams un vienlaikus arī pietiekams prasījuma apmierināšanai. Turklāt, ņemot vērā, ka pieteikumā ir apstrīdēta vairāku normu atbilstība divām augstāka juridiska spēka tiesību normām, pieteikumā jāiekļauj juridiskais pamatojums par katras apstrīdētās noteikumu normas neatbilstību

katrai no pieteikumā norādītajām Patērētāju tiesību aizsardzības likuma un Satversmes normām.

8.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās noteikumu normas neatbilst Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, jo pieļauj, ka prasības apmierināšanas gadījumā energoapgādes komersantam ir tiesības saņemt no personas kompensāciju un samaksu par patērēto dabasgāzi tādā apmērā, kas nav samērīgs un taisnīgs. Tādā veidā esot nesamērīgi ierobežotas personai Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam, pieteikuma iesniedzējam ir pienākums norādīt: 1) vai apstrīdētajā normā ir ietverts kāds tiesību ierobežojums, 2) vai šis ierobežojums ir noteikts ar likumu un vai tam ir leģitīms mērķis un 3) vai ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi. Savukārt attiecībā uz pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, pieteikumu iesniedzējam jānorāda, pirmkārt, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; otrkārt, vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; treškārt, vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 15. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-25-01 11. un 11.3. punktu*).

Pieteikumā sniegts konkrētās civillietas faktisko apstākļu izklāsts, citētas dažādas tiesību normas, kā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Augstākās tiesas nolēmumos izteiktās atziņas. Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētās noteikumu normas ir neiederīgas Latvijas tiesību sistēmā, jo neatbilst samērīguma un taisnīguma principam. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, vai apstrīdētajās noteikumu normās ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi. Lietas faktisko apstākļu, tiesību normu vai tiesu nolēmumu atreferējums bez nepieciešamās juridiskās argumentācijas nav uzskatāms par pieteikuma juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto noteikumu normu atbilstības izvērtēšanu Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8.2. Pieteikumā arī norādīts, ka apstrīdētās noteikumu normas neatbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 4. punktam par netaisnīgiem līguma noteikumiem.

Pamatojot apstrīdēto noteikumu normu iespējamo neatbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 4. punktam, pieteikumā vienīgi citēta minētā likuma norma un vispārīgi norādīts, ka apstrīdētās noteikumu normas ir pretrunā ar to. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka katra no apstrīdētajām noteikumu normām neatbilst šai likuma normai.

Līdz ar to pieteikums arī daļā par apstrīdēto noteikumu normu atbilstības izvērtēšanu Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešās daļas 4. punktam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. un 4. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 138/2020).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš